

Zjevná neopodstatněnost: Jakým způsobem a proč Ústavní soud odmítá stížnosti?*

The Manifest Unfoundedness: In which Manner and why does the Constitutional Court reject Complaints?

Jan Pavlínek**

Abstrakt

Ve světle nedostatků vytykánych právní vědou Ústavnímu soudu článek podrobně zkoumá rozhodování o zjevné neopodstatněnosti ústavní stížnosti. Do popředí přitom staví výzkumnou otázku – z jakých důvodů a jakým způsobem odmítá Ústavní soud zjevně neopodstatněné stížnosti. Těžištěm článku je obsahová analýza 163 usnesení Ústavního soudu z období 15. 4. – 30. 4. 2024. V první zkoumané oblasti článek identifikuje ve vybraném vzorku opakující se konkrétní důvody, které soud podřadil pod pojem zjevné neopodstatněnosti. Ty jsou současně kategorizovány do šesti zobecňujících skupin argumentů. Ve druhé zkoumané oblasti se autor zaměřuje na způsob odůvodňování usnesení – jejich délku, strukturu a obsah. Zvýšená pozornost je věnována rozhodnutím, která se svou délkou vymykají z obvyklého rozsahu a nastínění možných příčin tohoto jevu. Podrobněji jsou představeny konkrétní příklady nadprůměrně dlouhých rozhodnutí a těch, u nichž vyvstávají pochybnosti, zda neměl soud rozhodnout nálezem namísto usnesením. Dalším významným poznatkem jsou tendence k doslovnému přejímání pasáží z předchozích rozhodnutí. Poslední část je věnována úvahám o budoucnosti odůvodňování odmítavých usnesení.

Klíčová slova

Zjevná neopodstatněnost; ústavní stížnost; Ústavní soud; odůvodňování rozhodnutí.

Abstract

Legal scholarship criticises the Constitutional Court for shortcomings, in the light of which this article examines in detail the decision on the manifestly unfoundedness of the constitutional complaint. In doing so, the author of this article raises a research question – on what grounds and in which manner does the Constitutional Court reject manifestly unfounded complaints. The core of the article is a content analysis of 163 decisions of the Constitutional Court from 15 April to 30 April 2024. In the first area examined, the article identifies in the sample the recurring specific grounds that the court has subsumed under the concept of manifest unfoundedness. At the same time, these are categorized into six categories of arguments. In the second area examined, the author focuses on the manner of reasoning of decisions – their length, structure and content. Particular attention is given

* Tento článek vychází z diplomové práce, kterou autor obhájil v roce 2024 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Práce obsahovala také empirickou analýzu, která je stěžejní součástí článku. Viz PAVLÍNEK, J. *Zjevná neopodstatněnost ústavní stížnosti*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2024. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/198549> [cit. 15. 7. 2025].

** Mgr. Jan Pavlínek, asistent soudce, Nejvyšší správní soud, Brno / Judge Assistant, Supreme Administrative Court, Brno, Czech Republic / E-mail: jan.pavlinek@email.cz

to decisions that are longer than usual and to outlining the possible causes of this phenomenon. Specific examples of excessively long decisions and those where there is doubt as to whether the court should have decided on the merits instead of rejecting the petitions are presented in more detail. Another important observation is the tendency to copy passages from previous decisions. The article concludes with a reflection on the future of the reasoning of rejection decisions.

Keywords

Manifest Unfoundedness; Constitutional Complaint; Constitutional Court; Judicial Reasoning.

Úvod

Odmítání ústavních stížností Ústavním soudem (dále „ÚS“¹) si v právních kruzích vysloužilo dlouhodobě velké množství pozornosti. Jedním z důvodů může být, že se z pohledu stěžovatelů a advokátů jedná o nečitelný a nejasný mechanismus, který je kvůli rozdílné vstřícnosti soudců zpravodajů odbornou literaturou označován za „*loterii, jejíž slosování probíhá v okamžiku přidělení ústavní stížnosti konkrétnímu soudci zpravodajovi*.“² Nepředvídatelnost však není jedinou výtkou, která opakovaně zaznívá. Oborná literatura dále upozorňuje na nejasnou definici zjevné neopodstatněnosti či neurčitou hranici mezi ústavním a podústavním právem, která je klíčová z pohledu posouzení, kterými případy by se ÚS jakožto strážce ústavnosti měl zabývat.³ Za problematické je označováno také nadužívání odmítavých usnesení na úkor zamítavých nálezů, kterých ÚS vydává pouze velmi malé množství.⁴ Zmíněná kritika souvisí s nejednotností judikatury, kterou je pro ÚS v tříčlenných senátech složitější uhlídat.⁴

V reakci na připomínky a volání po změně praxe soudkyně ÚS Daniela Zemanová vyjadřuje přesvědčení, že je třeba „*důsledně pracovat na odstranění našich [soudců ÚS] nesprávných návyků při této činnosti (zejména se důsledně vyvarovat vkládání dlouhých obecných pasáží) a zdokonalit a využívat všechny nástroje pro snížení časové zátěže a nejednotnosti rozhodování v této oblasti (používat krátkou argumentaci soustředěnou na podstatu problému dané věci, lépe pracovat s informačními technologiemi)*.“⁵ V souvislosti s touto výzvou se nabízí otázka, z jakých důvodů a jakým způsobem v současnosti ÚS odmítá zjevně neopodstatněné stížnosti. Ať už je totiž příčina uvedených problémů jakákoliv, faktem zůstává, že usnesení o odmítnutí pro zjevnou

¹ CHMEL, J. *Co ovlivňuje Ústavní soud a jeho soudce?* Praha: Leges, 2021, s. 129.

² Srov. např. ŠÁMAL, P. Postavení Nejvyššího soudu v právním státě a jeho role při sjednocování judikatury. *Právník*. 2018, roč. 157, č. 4, s. 296–297.

³ Srov. např. LANGÁŠEK, T. § 82 [Nález a jeho právní následky]. In: WAGNEROVÁ, E., DOSTÁL, M., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. *Zákon o Ústavním soudu: Komentář*. Wolters Kluwer, k odst. 1. Dostupné z: *Systém ASPI* [online]; PAPOUŠKOVÁ, T. Nastolování agendy u Ústavního soudu: Kdo a na základě čeho vybírá, které případy projednat a které odmítnout? *Jurisprudence*. 2018, roč. 26, č. 6, s. 17–18.

⁴ VYHNÁNEK, L. Judikatura v ústavním právu. In: BOBEK, M., KÜHN, Z. a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vyd. Praha: Auditorium, 2013, s. 337.

⁵ Text je přitom reakcí na jeden z nejméně frekventovaných návrhů reformy rozhodování o ústavních stížnostech v podobě upuštění od odůvodňování odmítavých usnesení zjevně neopodstatněných návrhů. Viz ZEMANOVÁ, D. Nastal čas pro upuštění od odůvodnění odmítavých usnesení Ústavním soudem? In: ŠMÍČEK, V. (ed.). *30 let ústavního soudnictví*. Praha: Leges, 2024, s. 261.

neopodstatněnost jsou nejčastějším typem rozhodnutí, která soud při své činnosti vydává.⁶ Proto je nutné věnovat tomuto institutu velkou pozornost a snažit se o stavu rozhodovací činnosti získat co největší množství poznatků. Podrobnější analýza totiž může naznačit, zda je kritika odborné literatury aktuální i po významné personální obměně, kterou ÚS prošel v období od února 2023 do června 2024, kdy došlo ke jmenování celkem jedenácti nových soudců ÚS a změnám na pozicích předsedy a místopředsedů.⁷ Zjištění jsou podstatná nejen pro získání představy o fungování ÚS v novém složení, ale také pro debatu o případné reformně praxe při odmítání ústavních stížností.

1 Zjevná neopodstatněnost – právní úprava a funkce

Zjevná neopodstatněnost je jedním z důvodů, pro které může ÚS odmítat návrhy.⁸ K rozhodnutí je podle zákona příslušný tříčlenný senát, který tak činí mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků.⁹ Významnou roli při rozhodování o ústavní stížnosti hraje soudce zpravodaj, který má za úkol připravit věc k projednání v senátu.¹⁰ Na zjevné neopodstatněnosti návrhu se poté musí shodnout všichni tři členové senátu¹¹ a rozhodují o ní ve formě odmítavého usnesení,¹² které musí být stručně odůvodněno uvedením zákonného důvodu, pro který se návrh odmítá.¹³ Odpověď na to, co znamená stručné odůvodnění, se snaží poskytnout komentářová literatura, podle které by usnesení mělo alespoň zhruba vypořádat skupiny námitek stěžovatele tak, aby nevznikly jakékoliv pochybnosti o tom, že návrh je opravdu neopodstatněný.¹⁴

Jelikož definici zjevné neopodstatněnosti v zákoně nenalezneme, pokusil se ji nastínit ve své judikatuře ÚS. V usneseních je často opakováno, že zakotvením institutu získal soud pravomoc v zájmu racionality a efektivity řízení „posoudit ‚přijatelnost‘ návrhu před tím, než dospěje ke závěru, že o návrhu rozhodne meritorně nálezem. V této fázi řízení je zpravidla možno rozhodnout bez dalšího jen na základě obsahu napadených rozhodnutí orgánů veřejné moci a údajů obsažených v samotné ústavní stížnosti.“¹⁵ Komentářová literatura označuje institut za tzv. kvazimeritorní přezkum, tedy přechodový článek mezi odmítáním návrhů pro procesní překážky a meritorním

⁶ Například v roce 2023 rozhodl ÚS celkem o 3 423 ústavních stížnostech, přičemž k němu za rok směřovalo 3 513 podání. Z celkového počtu 3456 rozhodnutí ÚS odmítl 2 524 návrhů pro zjevnou neopodstatněnost. Viz Ústavní soud. Ročenka Ústavního soudu pro rok 2023. *Ústavní soud* [online]. 1. vyd. 2024, s. 56–59 [cit. 11. 7. 2024]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/rocenky>

⁷ Podrobně viz Současní funkcionáři a soudci. *Ústavní soud* [online]. [cit. 8. 9. 2024]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci>

⁸ § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

⁹ § 43 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 15 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹⁰ § 42 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹¹ § 19 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹² § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹³ § 43 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹⁴ POSPÍŠIL, I. § 43 [Odmítnutí návrhu]. In: WAGNEROVÁ, DOSTÁL, LANGÁŠEK, POSPÍŠIL, op. cit., k odst. 3.

¹⁵ Usnesení ÚS ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. I. ÚS 529/06.

přezkumem návrhu.¹⁶ Uvedený termín dle mého názoru trefně vystihuje pozici zjevné neopodstatněnosti mezi věcným posouzením návrhu a jeho odmítnutím bez toho, aniž by se soud alespoň povrchově zabýval argumenty obsaženými ve stížnosti.¹⁷ I kvůli tomuto postavení je možné na neopodstatněnost nahlížet jako na výchozí bod pro hodnocení obsahu návrhu.¹⁸

Pro pochopení funkce zjevné neopodstatněnosti je dle mého vhodné zmínit pnutí mezi prospektivní a retrospektivní rolí vrcholných soudů, které s tímto institutem do značné míry souvisí.¹⁹ Retrospektivní role je typická pro hierarchický kontinentální soudní model, v němž má vrcholný soud za úkol primárně opravovat chyby nižších článků soudní soustavy. Spočívá v působení do minulosti, kdy vznikly chyby, na jejichž nápravu se vrcholný soud zaměřuje. Často zmiňovanou cestou k prospektivní roli je zakotvení selekce, která umožňuje soudu rozhodovat věcně pouze ve vybraných případech, usoudí-li, že chce odpovědět na zásadní právní otázku. Soudních rozhodnutí je málo, ale obecná spravedlnost je zajištěna rozhodováním v klíčových případech, které jsou kvůli své jedinečnosti silně respektovány. Český ÚS se podle odborníků nachází na pomezí prospektivní a retrospektivní role, avšak sklouzává spíše k retrospektivnímu pojetí.²⁰ Domnívám se, že institut zjevné neopodstatněnosti je projevem právě popsaného pnutí, jelikož ve fungování ÚS plní dvojí roli. Usnesení totiž na jednu stranu poskytuje jednotlivci vysvětlení, proč bylo odmítnuto jeho podání. Na stranu druhou institut umožňuje ÚS zjednodušeným procesem rozhodovat o velké části podání a vytvářet si tak prostor pro posuzování významných případů, díky kterým plní prospektivní roli. Samotné odůvodnění odmítavého usnesení však zpravidla neobsahuje řešení zásadních právních otázek.²¹ Jednotlivé usnesení tedy plní primárně retrospektivní roli a je významné zejména pro jednotlivce, který je jeho primárním adresátem.

2 Vzorek rozhodnutí a metodologie

Rozhodovací praxi ÚS lze samozřejmě zkoumat více způsoby. Česká odborná literatura se už v minulosti zabývala procesem vzniku rozhodnutí ÚS, vlivy různých aktérů

¹⁶ POSPÍŠIL, op. cit., k odst. 2 písm. a).

¹⁷ Příkladem může být odmítnutí pro nedodržení lhůty podle § 43 odst. 1 písm. b) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

¹⁸ FILIP, J. § 43 [Odmítnutí návrhu]. In: FILIP, J., HOLLÄNDER, P., ŠIMÍČEK, V. *Zákon o Ústavním soudu*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, bod 99. Dostupné z: *Systém ASPI* [online].

¹⁹ BOBEK, M. Několik poznámek k selekci nápadu před nejvyššími a ústavními soudy. In: KYSELA, J. (ed.). *Zákon o Ústavním soudu po třinácti letech. Vznik, vývoj, problémy a úvahy de lege ferenda*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 134–135.

²⁰ VYHNÁNEK, op. cit., s. 71–73.

²¹ Výjimku mohou představovat například usnesení, kterými se ÚS snaží upřesnit pravidla řízení o ústavní stížnosti, a proto je také publikuje ve Sbírce nálezů a usnesení. Viz např. Usnesení publikována ve Sbírce nálezů a usnesení: přípustnost ústavní stížnosti, odpovědnost státu za újmu a vady plné moci pro řízení před Ústavním soudem. *Ústavní soud* [online]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/usneseni-publikovana-ve-sbirce-nalezu-a-usneseni-pripustnost-ustavni-stiznosti-odpovednost-statu-za-ujmu-a-vady-plne-moci-pro-řízení-před-ustavním-soudem> [cit. 18. 4. 2025].

na rozhodování či dynamikou při senátním rozhodování.²² Ačkoliv se tyto výzkumy věnovaly rozhodovací praxi obecně, poskytují také množství informací o procesu rozhodování o zjevné neopodstatněnosti. Ve svém výzkumu jsem se proto zaměřil na samotný obsah usnesení o zjevné neopodstatněnosti, jelikož empirické zkoumání tohoto typu rozhodnutí naopak není v odborné literatuře příliš časté.²³ Informace o obsahu rozhodnutí jsou přitom klíčové z pohledu úvah o upuštění od odůvodňování odmítavých usnesení. Mohou totiž ukázat, jak významného prvku rozhodování by se ÚS ve skutečnosti vzdal.

Za účelem zkoumání byla vybrána odmítavá usnesení vydaná ÚS v období od 15. 4. 2024 do 30. 4. 2024. Zvolena byla co nejaktuálnější rozhodnutí a současně byl brán v potaz odlišný režim soudu v letních měsících, který by mohl ovlivnit složení zkoumaných rozhodnutí oproti běžnému fungování instituce.²⁴ Z toho důvodu byla nakonec zvolena usnesení ze druhé poloviny měsíce dubna. Celkem se jedná o 162 rozhodnutí získaných z databáze NALUS,²⁵ přičemž rozsah analýzy byl určen s ohledem na skutečnost, že autor výzkum prováděl sám. Považuji za podstatné zdůraznit, že cílem v žádném případě není vytýkat nedostatky konkrétním soudcům, nýbrž podrobněji popsat aktuální praxi ÚS jako celku. Z toho důvodu jsou součástí vzorku usnesení všech soudců zpravodajů. Vybraná rozhodnutí byla posuzována ve dvou oblastech – z pohledu konkrétních důvodů zjevné neopodstatněnosti a způsobu, jakým ÚS návrh odmítl.

Pro první oblast výzkumu byla užita kombinace kvantitativní a kvalitativní empirické metody ve formě systematické obsahové analýzy soudních rozhodnutí.²⁶ Po přečtení každého usnesení jsem identifikoval část obsahující podstatné argumenty, na jejichž základě ÚS odmítl stížnost jako zjevně neopodstatněnou, a vepsal jsem ji do tabulky. K textu byly poté přiřazeny jeden či více konkrétních důvodů odmítnutí vycházející z odborné literatury.²⁷ Při

²² Viz např. HOŘEŇOVSKÝ, J., CHMEL, J. Proces vzniku rozhodnutí Ústavního soudu ČR. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, roč. 23, č. 3, s. 302–311. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5299>; PAPOUŠKOVÁ, T., PAPOUŠEK, J. Ústavní soudnictví v kvantitativní perspektivě. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2017, roč. 25, č. 1, s. 73–92. DOI: <https://doi.org/10.5817/CPVP2017-1-5>; PAPOUŠKOVÁ, A. op. cit., s. 3–21; CHMEL, op. cit.

²³ Obsahové analýze se věnoval Jan Chmel ve vztahu k rozdílné vstřícnosti soudců ÚS při posuzování ústavních stížností z různých tematických oblastí. Viz CHMEL, op. cit., s. 153–161.

²⁴ V takovém případě by totiž někteří soudci mohli mít výrazně nižší počet usnesení, než jiní (např. z důvodu čerpání dovoleně). V uvedeném období navíc nedošlo ani ke změně rozvrhu práce, která by mohla ovlivnit složení zkoumaného vzorku. Viz Organizace Ústavního soudu. *Ústavní soud* [online]. [cit. 23. 9. 2024]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/organizace-us>

²⁵ Do databáze NALUS jsem zadal datum rozhodnutí od 15. 4. 2024 do 30. 4. 2024, v sekci Výrok jsem vybral „odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost“ a v sekci Typ řízení jsem vybral „o ústavní stížnosti“. Databáze popsaným způsobem vygenerovala celkem 163 rozhodnutí, z nichž jsem nezkoumal pouze usnesení ÚS ze dne 29. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 1125/24, jelikož se jednalo o chybně zařazené odmítnutí z důvodu nepřípustnosti. Usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 133/24, jsem zkoumal pouze částečně z hlediska konkrétního důvodu odmítnutí, jelikož se v drtivé většině jednalo o vyhovění ústavní stížnosti, přičemž zjevná neopodstatněnost byla vyslovena pouze ve vztahu k částem napadeného rozhodnutí, proti kterému stěžovatelka v návrhu nic nenamítala. Viz NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky. *Ústavní soud* [online]. [cit. 10. 8. 2024]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz>

²⁶ HALL, M., A., WRIGHT, R., F. Systematic Content Analysis of Judicial Opinions. *California Law Review*. 2008, roč. 96, č. 1, s. 63–112.

²⁷ K fázi systematického kódování případů viz *ibid.*, s. 80–81.

čtení byly navíc identifikovány také některé nové argumenty,²⁸ které jsem u již přečtených rozhodnutí označil při opětovném kontrolním čtení všech rozhodnutí. Po dokončení zmíněného kroku byly vytvořeny zobecňující kategorie příčin odmítnutí, pod které jsem usnesení zařadil. U každého rozhodnutí byly konkrétní důvody i kategorie označeny vždy nejvýše jednou. Výsledkem byla data o četnosti výskytu konkrétních důvodů a kategorií ve vybraných usneseních.²⁹ Při čtení se často stalo, že jsem v jednom usnesení identifikoval více důvodů odmítnutí. Tato skutečnost dle mého vyplývá z toho, že ÚS v odmítnutí reaguje na argumentaci stěžovatele. Jednotlivé námitky přitom mohou být zjevně neopodstatněné z různých důvodů, aniž by bylo možné identifikovat pouze jediný převažující důvod odmítnutí. Proto jsem k usnesení ve vzorku přiřazoval více jednotlivých důvodů.³⁰

Při zkoumání způsobu odmítání ústavních stížností byla aplikována výhradně kvalitativní metoda v podobě obsahové analýzy.³¹ Nejprve jsem se zaměřil na styl psaní rozhodnutí – strukturu, délku a poměr věcné argumentace oproti rekapitulační části. Dále byly identifikovány opakující se prvky zajímavé pro vyslovení dílčích závěrů ohledně způsobu odmítání ústavních stížností. V tomto směru byl větší důraz kladen na usnesení z nejpočetněji zastoupených tematických oblastí, u nichž jsem se snažil identifikovat, zda nedochází ke kopírování pasáží z předchozích rozhodnutí.

Považuji za podstatné zmínit, že si uvědomuji nedostatky, na které upozorňuje odborná literatura stran kvalitativní empirie.³² Vytýkané subjektivitě metody jsem při přiřazování kategorií a důvodů předcházal tak, že jsem rozhodnutí označil, pouze pokud se v něm výslovně nalézal argument obsažený v tabulce, kterou jsem vytvořil ještě před fází přiřazování ke konkrétním usnesením.³³ Naopak nebyla označována rozhodnutí, ze kterých důvod odmítnutí vyplýval pouze implicitně. Současně se domnívám, že pro většinu dílčích zkoumaných otázek nebylo zapotřebí obdobným způsobem analyzovat nálezy ÚS. Absence podrobnějšího zkoumání nálezů sice oslabuje závěry v části týkající se nadužívání odmítavých usnesení. Pro konstatování pochybností o volbě vhodné formy rozhodnutí ÚS je přesto dle mého dostačující, že se usnesení ve zkoumaném vzorku rozsahem a důkladností odůvodnění výrazně vymyká. Zatímco při meritorním přezkumu by se totiž ÚS měl zabývat věcnými důvody, tedy důvodností návrhu, u zjevné neopodstatněnosti by jej mělo zajímat, zda není návrh na první pohled neprojednatelný.³⁴ Při dodržení tohoto rozdílu by se dle mého názoru

²⁸ Převažovaly však předem dané kategorie, viz HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 211.

²⁹ Fáze kvantitativní analýzy soudních rozhodnutí. HALL, WRIGHT, op. cit., s. 81.

³⁰ Z toho důvodu nakonec celkový počet důvodů odmítnutí ústavních stížností ve vzorku převyšuje počet zkoumaných usnesení.

³¹ Částečně jsem vycházel z obsahové analýzy prováděné Janem Chmelem. K metodologickému uchopení viz CHMEL, op. cit., s. 139–142.

³² HENDL, op. cit., s. 225.

³³ Tabulka obsahuje rozdělení konkrétních důvodů odmítnutí pro zjevnou neopodstatněnost do jednotlivých zobecňujících kategorií argumentů a je společně s ostatními přílohami týkajícími se obsahové analýzy volně dostupná ke stažení. Viz PAVLÍNEK, J. *Zjevná neopodstatněnost: Jakým způsobem a proč Ústavní soud odmítá stížnosti?* [online]. 8. 4. 2025, Příloha č. 1. Dostupné z: https://osf.io/s96ne/?view_only=dde8e98247bc487ca8fc849ff1811897

³⁴ POSPÍŠIL, op. cit., k odst. 2 písm. a).

odlišnost přezkumného rámce měla zpravidla projevit v důkladnosti věcného posouzení, a proto jsem zkoumal pouze odůvodnění odmítavých usnesení.

Rizika s sebou přináší také omezený rozsah zkoumaného vzorku. Vzhledem k menšímu počtu zkoumaných usnesení totiž může dojít ke zkreslení výsledků kvůli výskytu nestandardních rozhodnutí či projevům osobitého stylu soudců zpravodajů a jejich asistentů.³⁵ Přesto by nebylo vhodné vztahovat některé závěry ke konkrétním soudcům, jelikož každý z nich byl ve zvoleném vzorku zpravodajem pouze nízkého počtu usnesení. Rozsah vzorku v kombinaci se zvolenou metodologií taktéž neumožňuje vyřknout obecné závěry o způsobu odůvodňování odmítavých usnesení, které by bylo možné vztáhnout na celou rozhodovací praxi ÚS o zjevné neopodstatněnosti. Právě proto je výzkum pojat jako identifikace obecnějších trendů ve vybraném vzorku a ověření výskytu nedostatků při odmítání ústavních stížností.³⁶ I přes zmíněná negativa tedy výzkum nastiňuje určité základní charakteristiky současného rozhodování o zjevné neopodstatněnosti a umožňuje formulaci výzkumných otázek pro případné kvantitativní zkoumání.

3 Z jakých důvodů ÚS odmítá stížnosti?

Zjevná neopodstatněnost je do značné míry neurčitý pojem, jehož výklad byl ponechán rozhodovací praxi. Jak ale podotýká Vojtěch Šimíček, konkrétní důvody zjevné neopodstatněnosti jsou různorodé a ÚS se o definování pojmu téměř nikdy nepokusil. Jako výjimku uvádí rozhodnutí, ve kterém soud konstatoval, že je třeba návrh odmítnout, pokud „*zásah orgánu veřejné moci vůbec nesměřuje do základním právem regulované sféry nebo sice směřuje do sféry základním právem regulované, nikoliv však chráněné.*“³⁷ Definice pojmu je tedy nejasná, avšak v usneseních lze vysledovat tendenci ÚS odmítat stížnosti s pravidelně se opakujícími argumenty. V několika případech se odborná literatura snažila zachytit typické důvody zjevné neopodstatněnosti ústavních stížností.³⁸ Na jejich základě jsem vytvořil šest zobecňujících kategorií, do kterých jsem usnesení třídil:

- 1) Vady stížnostní argumentace;
- 2) ÚS zásadně nepřísluší posuzovat skutkové otázky;
- 3) Nepochopení právní role ÚS;
- 4) Absence ústavněprávního rozměru;
- 5) Soudy či orgány činné v trestním řízení (dále „OČTŘ“) jednaly ústavně konformně;
- 6) Existence judikatury, od které není třeba se odchýlit.

³⁵ K dominantní roli soudce zpravodaje viz CHMEL, op. cit., s. 126–128. K roli asistentů viz PAPOUŠKOVÁ, op. cit., s. 10.

³⁶ Odborná literatura zmiňuje například vkládání dlouhých rekapitulačních pasáží, které nejsou podstatné pro samotný závěr o zjevné neopodstatněnosti návrhu. Viz VYHNÁNEK, op. cit., s. 345.

³⁷ Usnesení ÚS sp. zn. II. ÚS 20/98 ze dne 23. 4. 1998. Viz ŠIMÍČEK, V. *Ústavní stížnost*. 4. vyd. Praha: Leges, 2018, s. 168.

³⁸ Vojtěch Šimíček například identifikuje 3 nejčastěji se opakující důvody viz ŠIMÍČEK, op. cit., s. 168–169, zatímco Jan Filip přichází celkem s 27 typickými argumenty, kterými ÚS odůvodňuje odmítnutí ústavních stížností pro zjevnou neopodstatněnost. Současně je také dělí na skutkové a právní. Viz FILIP, op. cit., bod 118.

Uvedené kategorie jsou si velmi blízké a na první pohled se může zdát, že se musí často prolínat. Proto je důležité před jejich definováním opětovně zdůraznit, že jsem při zkoumání důvodů primárně vycházel z výslovného znění rozhodnutí, čemuž jsem přizpůsobil také navrženou kategorizaci.

Do první skupiny spadají usnesení o návrzích, v nichž stěžovatelé např. nevymezili důvody protiústavnosti nebo užili nepřipustné argumenty. Pozornost je v těchto případech zaměřena na kvalitu stížnostní argumentace.

Druhou kategorií argumentů ÚS aplikuje při odmítnutí z důvodů spočívajících výhradně v rovině dokazování. V rozhodnutích např. explicitně uvádí, že mu nepřísluší posuzovat skutkové otázky, jelikož se jedná o doménu obecných soudů.

Naopak podstatou odmítnutí pro nepochopení právní role ÚS je nerespektování rozložení pravomocí mezi soud a orgány veřejné moci v jiné než skutkové rovině. Jde o stížnosti, které jsou např. odmítnuty, protože ÚS není oprávněn zasahovat svévolně do trestního řízení nebo proto, že návrh požadoval změnu výkladu v rovině podústavního práva.

Při argumentaci absencí ústavněprávního rozměru vyplývá závěr o zjevné neopodstatněnosti z určité intenzity zásahu, kterou musí stížnost prokázat, aby se jí soud mohl meritorně zabývat. V tomto směru ÚS typicky uvádí, že nemůže přezkoumávat prostou nesprávnost či nezákonnost rozhodnutí.

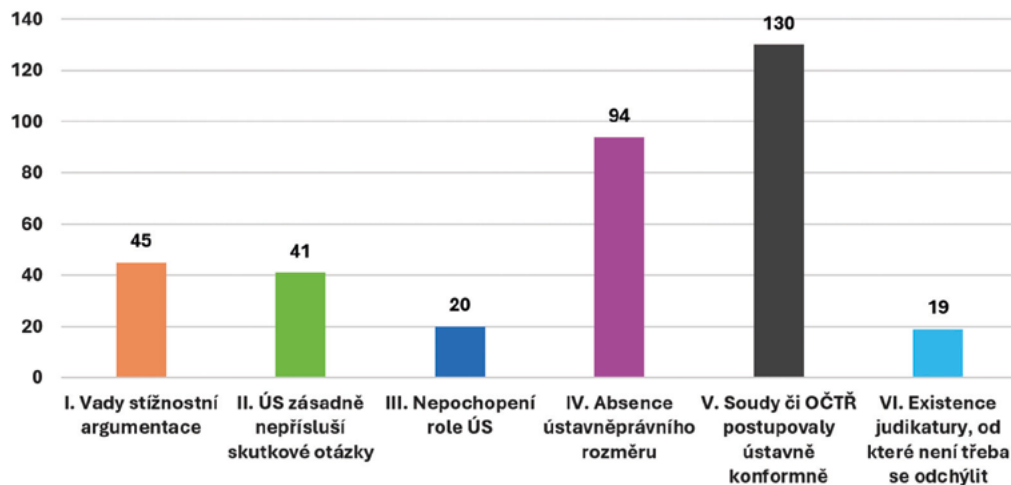
Do páté kategorie patří usnesení, ve kterých soud konstatoval odmítnutí ústavní stížnosti, jelikož orgán, jehož rozhodnutí bylo napadeno, jednoduše nepostupoval protiústavně. Jsem si vědom, že by tato rozhodnutí bylo možné zařadit i do III. či IV. kategorie, avšak z důvodu velkého množství stížností postavených na tvrzeném porušení práva na spravedlivý proces byla zmíněná usnesení počítána samostatně.

Důvodem pro odmítnutí rozhodnutí spadajících do poslední skupiny je existence judikatury, která na daný případ dopadá, přičemž ÚS považuje za vhodné setrvat na svém předchozím názoru. Zjevná neopodstatněnost v tomto případě vychází z vnitřní vázanosti soudu vlastním rozhodnutím.³⁹

³⁹ K rozdělení konkrétních důvodů do kategorií viz PAVLÍNEK, op. cit., 2025.

Na základě zkoumání vybraných usnesení⁴⁰ byla získána data o využívání kategorií důvodů, kterými ÚS argumentoval na podporu závěru o zjevné neopodstatněnosti. Četnost jejich výskytu ve vybraném vzorku zachycuje následující graf:

Graf č. 1: Kategorie argumentů v usneseních o zjevné neopodstatněnosti

Zdroj: Obsahová analýza odmítavých usnesení provedená autorem pro účely článku. Podrobně viz PAVLÍNEK, op. cit., 2025, Příloha č. 2.

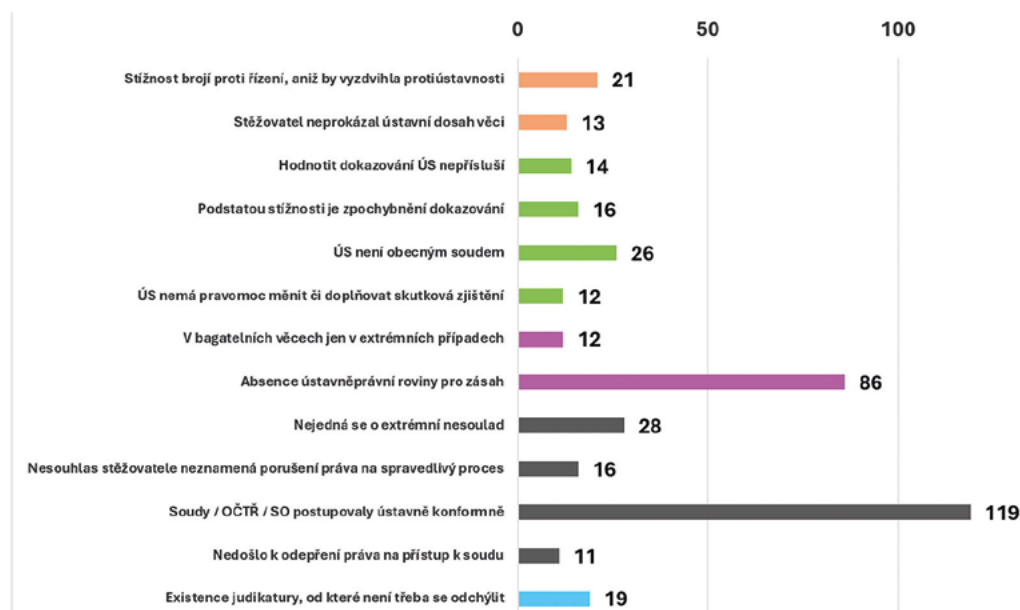
Z dat vyplývá, že ve vybraném vzorku výrazně dominovaly dvě kategorie důvodů – ÚS odmítal stížnosti zejména s argumentem, že soudy či OČTŘ postupovaly ústavně konformně a proto, že při posouzení stížnosti dospěl k závěru, že v případě absentuje ústavněprávní rozměr. Za zmínku také stojí, že výsledek v šesté kategorii je ovlivněn tím, že ÚS v posuzovaném období rozhodoval celkem 15 stížností, kterými se na něj stěžovatelé obraceli v takřka totožné věci.⁴¹ Soud proto zmíněné návrhy odmítl s odkazem na plenární rozhodnutí, od jehož závěrů se nebylo nutné odchýlit. Domnívám se, že v dlouhodobém horizontu by odmítnutí s tímto odůvodněním nebyla tak častá.

⁴⁰ Klíčové pasáže usnesení a jejich následné zařazení do zobecňujících kategorií jsou podrobně zachyceny do tabulky k analýze kategorií argumentů a konkrétních důvodů zjevné neopodstatněnosti v usneseních o odmítnutí ústavní stížnosti z období 15. až 30. 4. 2024. Viz PAVLÍNEK, op. cit., 2025, Příloha č. 2.

⁴¹ Jednalo se o sérii stížností, kterou opakovaně podávali stěžovatelé FÜRST VON LIECHTENSTEIN STIFTUNG a Hans Adam II. von und zu Liechtenstein. Podrobně zachyceno v tabulce k analýze obsahu a způsobu odůvodňování usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost z období 15. až 30. 4. 2024. Viz PAVLÍNEK, op. cit., 2024, s. 111–124.

Výrazná převaha kategorií IV a V se promítá také do četnosti konkrétních důvodů odmítnutí. V následujícím grafu jsou zachyceny argumenty, kterými ve zkoumaném vzorku⁴² ÚS nejčastěji podpořil závěr o zjevné neopodstatněnosti návrhu:

Graf č. 2: Konkrétní důvody zjevné neopodstatněnosti⁴³

Zdroj: Obsahová analýza odmítavých usnesení provedená autorem pro účely článku. Podrobně viz PAVLÍNEK, op. cit., 2025, Příloha č. 2.

Na první pohled vidíme, že podle ÚS je návrh zjevně neopodstatněný zejména v případě, kdy orgány, které vydaly napadené rozhodnutí či zasáhly do práv stěžovatele, postupovaly v souladu s ústavním pořádkem. Ve druhém nejčastějším případě ÚS explicitně uvedl, že ve stížnosti abscentuje ústavněprávní rovina, která by odůvodnila zásah do rozhodování obecných soudů či jiných orgánů veřejné moci. Třetím nejfrekventovanějším důvodem odmítnutí bylo, že se z pohledu ÚS v posuzovaném případě nejednalo o extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právními závěry, který je podle judikatury ÚS důvodem pro zásah do napadeného rozhodnutí.

Domnívám se, že výrazná převaha zmíněných důvodů je zajímavá z pohledu kritiky neurčitosti zjevné neopodstatněnosti a nejasné hranice mezi ústavním a podústavním právem. Tři nejčastější argumenty jsou esencí tohoto problému, jelikož jde o jedny z nejabstraktnějších konkrétních důvodů zjevné neopodstatněnosti. Závěr o odmítnutí totiž závisí na tom, zda

⁴² Identifikace argumentů v usneseních je zachycena v tabulce k analýze kategorií argumentů a konkrétních důvodů zjevné neopodstatněnosti v usneseních o odmítnutí ústavní stížnosti z období 15. až 30. 4. 2024. Viz PAVLÍNEK, op. cit., 2025, Příloha č. 2.

⁴³ Barevné rozlišení kopíruje kategorie argumentů – I. Vady stížnostní argumentace (oranžová), II. ÚS zásadně nepřislouší skutkové otázky (zelená), IV. Absence ústavněprávního rozměru (fialová), V. Soudy či OČTŘ postupovaly ústavně konformně (šedá), VI. Existence judikatury, od které není třeba se odchýlit (modrá).

soudce tvrzený protiprávní postup soudu či OČTŘ vyhodnotí jako ústavně relevantní zásah do práv stěžovatele, nebo pouze jako rozpor s jednoduchým právem, který je z pohledu strážce ústavnosti nepodstatný a neodůvodňuje jeho zásah. Extrémní nesoulad skutkových a právních závěrů je opět neurčitou kategorií, jelikož dva soudci zpravodajové mohou rozpor vnímat jako extrémní při odlišné intenzitě. Vysoká míra abstraktnosti konkrétních důvodů odmítnutí je dle mého názoru jednou z příčin rozdílů ve vstřícnosti soudců, nejednotnosti judikatury a nadužívání odmítavých usnesení na úkor zamítavých náleží.

Jsem si vědom, že kvůli velikosti zkoumaného vzorku není možné zobecnit závěry na celou judikaturu ÚS. Na druhou stranu se domnívám, že dominance abstraktních důvodů zjevné neopodstatněnosti je natolik výrazná, že minimálně naznačuje opodstatněnost kritiky nejednoznačnosti institutu a hranice mezi ústavním a podústavním právem. Mám za to, že problém má základ ve vágním znění zákona⁴⁴ a skutečnosti, že ani ÚS ve své judikatuře dosud neposkytl jednoznačné vodítko pro definování zjevné neopodstatněnosti.⁴⁵ Data demonstrují, jakým způsobem se problém v podobě neurčitosti promítá do jednotlivých usnesení, a vyzdvihují nutnost řešit budoucnost institutu. Otázkou zůstává, zda je vůbec reálné jednoznačně stanovit, kde leží hranice mezi ústavním a podústavním právem a v čem spočívá zjevná neopodstatněnost.⁴⁶

4 Jakým způsobem ÚS odmítá stížnosti?

Druhá část empirického výzkumu se zaměřila na způsob odmítání ústavních stížností. Pozornost přitom byla zaměřena na opakující se prvky odůvodnění, které bylo možné zobecnit na vybraný vzorek, ale také na zajímavosti, které se vyskytly pouze u několika rozhodnutí. Přístup k psaní usnesení byl přitom sledován jak ve smyslu struktury a délky rozhodnutí, tak obsahu a stylu odůvodňování.

4.1 Struktura a délka usnesení

Závěry zjištěné při analýze rozhodnutí korespondují s poznatky, které ohledně typické struktury popsala odborná literatura – usnesení se skládají z návětí, výroku, odůvodnění a poučení, přičemž u některých rozhodnutí dochází ke členění pomocí nadpisů jednotlivých částí.⁴⁷ Ze zkoumaného vzorku mělo 77 usnesení (cca 48 %) očíslované odstavce, které byly navíc rozděleny do nadepsaných částí a typicky vypadaly následovně:

- 1) Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí;
- 2) argumentace stěžovatele;

⁴⁴ V zákoně nalezneme pouze konstatování, že „*senát mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků usnesením návrh odmítne, jde-li o návrh zjevně neopodstatněný*“, aniž by bylo jakkoliv konkretizováno, co se zjevnou neopodstatněností myslí. Viz § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

⁴⁵ Na to upozorňuje např. Vojtěch Šimíček viz ŠIMÍČEK, op. cit., s. 168.

⁴⁶ Například Pavel Šámal zastává názor, že vytyčení jednoznačné hranice mezi ústavním a podústavním právem je nemožné. Viz ŠÁMAL, op. cit., s. 292.

⁴⁷ K typické struktuře rozhodnutí ÚS viz BOBEK, KÜHN, op. cit., s. 342–346.

- 3) procesní předpoklady řízení před ÚS;
- 4) posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti.⁴⁸

V dalších 66 případech (cca 41 %) byly odstavce číslovány bez podrobnějšího členění do nadepsaných částí, přičemž šlo zejména o kratší usnesení. Delší rozhodnutí naopak soud v některých případech vnitřně strukturoval ještě podrobněji, a to dle námitek stěžovatele. Jednalo se např. o usnesení, ve kterém ÚS dělil pasáž týkající se posouzení opodstatněnosti návrhu následujícím způsobem:

- V.A. K porušení zásady presumpce nevinny a pravidla in dubio pro reo;
- V.B. K nevyhovění návrhu na provedení důkazů a k tzv. opomenutým důkazům;
- V.C. Zbývající námitky.⁴⁹

Pouze v jednom rozhodnutí nebyly ani očíslované odstavce.⁵⁰ Stran struktury také stojí za zmínku, že některá usnesení v úvodu výslovně vymezovala otázku klíčovou pro posouzení opodstatněnosti stížnosti, např. tímto způsobem: „Zaprvé, zda Nejvyšší správní soud porušil právo stěžovatelky na zákonného soudce, nebyla-li účast ‚stážujícího‘ soudce v rozhodujícím senátu předem zjištělná z rozvrhu práce, který konkrétní složení senátu spojuje s nepředvídatelným okamžikem vydání rozhodnutí. Zadruhé, zda soudy odmítnutím žaloby stěžovatelky z důvodu, že opatření vydané Ministerstvem průmyslu a obchodu je rozhodnutím, a nikoliv zásabem ve smyslu soudního řádu správního, porušily základní právo stěžovatelky na soudní ochranu“.⁵¹ Popsané praktiky dle mého názoru naznačují, že se ÚS snaží, aby jeho rozhodnutí byla co nejvíce přehledná pro adresáty, přičemž tuto tendenci je nutné hodnotit jednoznačně pozitivně. Tento styl odůvodňování totiž může přispět k větší přesvědčivosti a silnějšímu působení judikatury ÚS navenek.

⁴⁸ Např. usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 716/24.

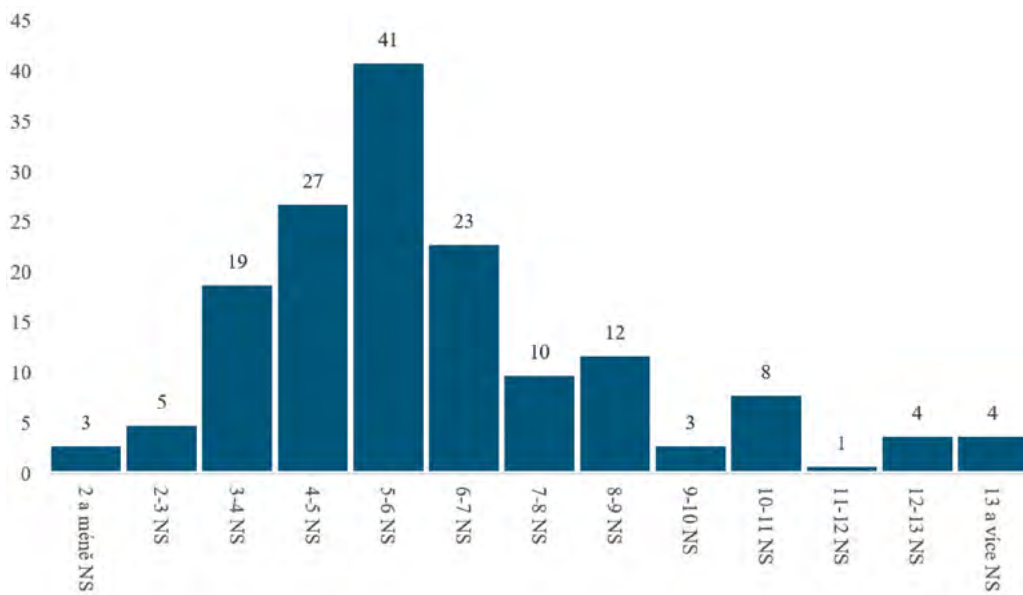
⁴⁹ Usnesení ÚS ze dne 30. 4. 2024, sp. zn. IV. ÚS 749/23.

⁵⁰ Usnesení ÚS ze dne 30. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 486/24.

⁵¹ Usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. I. ÚS 1275/23.

Při zkoumání rozsahu bylo zjištěno, že se ve vybraném vzorku nejčastěji vyskytovala usnesení o délce pět až šest normostran (celkem 41 usnesení).⁵² Délku všech usnesení ve zkoumaném vzorku zachycuje následující graf:

Graf č. 3: Délka odmítavých usnesení (v normostranách)

Zdroj: Obsahová analýza odmítavých usnesení provedená autorem pro účely článku. Podrobně viz PAVLÍNEK, op. cit., 2025, Příloha č. 3.

Zastoupena byla velmi stručná usnesení s rozsahem do tří normostran o čtyřech až deseti odstavcích, přičemž opodstatněnosti stížnosti ÚS věnoval nejčastěji pouze dva z nich. Často se jednalo o odmítnutí stížností, kterými stěžovatelé brojili proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení či bagatelním sporům. V jednom z usnesení se např. soud s opodstatněností vypořádal pouze následujícím odstavcem: „V předmětných rozhodnutích Ústavní soud žádně zásadní pochybení neshledal. Stěžovatelé ve své ústavní stížnosti rozporují právní závěry obecných soudů, které se však vztahují pouze k výkladu podústavního práva. Požadují tedy po Ústavním soudu, aby tyto závěry znovu zhodnotil, a posoudil je v jejich prospěch. Taková role však Ústavnímu soudu nepřislouží. Výklad občanského práva hmotného – zde řešící otázku promlčení věcného břemene – je svěřen do pravomoci obecných soudů, a sjednocování tohoto výkladu pak náleží Nejvyššímu soudu, nikoliv Ústavnímu soudu. Obecné soudy přitom podrobně a srozumitelně stěžovatelům vysvětlily své právní závěry, kterými promlčení

⁵² Počet normostran jsem spočítal na základě počtu znaků usnesení při stažení z databáze NALUS. Znaky jsem počítal počínaje spisovou značkou až po závěrečný podpis předsedy senátu. Domnívám se, že by do budoucna bylo zajímavé např. kvantitativně zkoumat vývoj délky odůvodnění v odmítavých usneseních s ohledem na personální změny na ÚS či novelu zákona o Ústavním soudu, která umožnila odmítat stručně s odkazem na zákonný důvod.

věcného břemene v projednávané věci dostatečně zdůvodnil.“⁵³ Z uvedeného je zřejmé, že se soud v některých případech snaží stroze odmítat stížnosti a posouvat se blíže k plnému využití zákonné možnosti stručně odůvodnit odmítnutí odkazem na zákonný důvod.⁵⁴

Mezi usneseními jsem identifikoval také ta, která lze naopak v rámci vzorku označit za velmi dlouhá – jejich délka dosahovala více než deseti normostran. Skutečnost, že se jedná o rozsáhlejší rozhodnutí, přitom opakovaně vyplývala ze stejných důvodů. V první řadě šlo o usnesení, která obsahovala podrobnou rekapitulaci předchozího průběhu řízení a skutkových okolností. V jednom takovém rozhodnutí např. ÚS popisoval procesní vývoj v dlouhodobém sporu o přiměřené zadostiučinění za zásah do osobnostních práv. Rekapitulace obsahovala výčet výroků předcházejících soudních rozhodnutí a její velkou část tvořily seznamy přiznaných či zamítnutých částek. Stěžovatelé se přitom návrhem domáhali zrušení rozhodnutí Nejvyššího soudu v částech, kterými zamítl jejich dovolání. Pouze shrnutí předchozího procesního vývoje tvořilo 3,5 normostran z celkové délky usnesení, zatímco věcné posouzení ústavní stížnosti provedl ÚS na 5,5 normostranách.⁵⁵ Větší délku usnesení způsobovala také podrobná rekapitulace stížnostních argumentů. Příkladem je odmítnutí stížnosti, která brojila proti rozhodnutí z pohledu několika aspektů práva na spravedlivý proces (např. právo vyjádřit se k důkazům či právo na tlumočníka), dále kvůli opomenutým důkazům a rozporu se zásadami trestního procesu. Část věnující se shrnutí argumentace tvořila sama o sobě 3,5 normostrany, přičemž soud v ní detailně líčil nesouhlas stěžovatele se skutkovými závěry obecných soudů za pomoci citací z telefonátu mezi stěžovatelem a poškozeným nebo nesouhlasu s důkazem představovaným daktyloskopickou stopou – otiskem prstu na noži.⁵⁶ Ve stejném usnesení přitom o pár odstavců dále nalezneme zdůraznění, že ÚS „nepřislouží procesní postupy v soudním řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu“. Věcné posouzení ÚS v tomto případě provedl na sedmi normostranách,⁵⁷ avšak samotné shrnutí argumentace přesahovalo délku některých krátkých usnesení. V jiných případech byla délka usnesení zapříčiněna tím, že soud do odůvodnění zahrne vyjádření účastníka řízení a repliku stěžovatele. V jednom ze zkoumaných rozhodnutí měla tato pasáž téměř 3,5 normostrany, zatímco věcné posouzení provedl ÚS na necelých 2 normostranách.⁵⁸

⁵³ Viz usnesení ÚS ze dne 16. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 762/24. Uvedené rozhodnutí není jediným usnesením, které se svou stručností vymyká průměru. Dále lze uvést např. usnesení ÚS ze dne 30. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 486/24, či usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. I. ÚS 943/24. Ostatní velmi stručná usnesení jsou označena v tabulce k analýze obsahu a způsobu odůvodňování usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost z období 15. až 30. 4. 2024. Viz PAVLÍNEK, 2025, op. cit., Příloha č. 3.

⁵⁴ Tuto možnost poskytuje znění § 43 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, které stanoví, že: „Usnesení o odmítnutí návrhu [...] musí být písemně vyhotoveno, stručně odůvodněno uvedením zákonného důvodu, pro který se návrh odmítá, a musí obsahovat poučení, že odvolání není přípustné“. Je však předmětem nejasností, kam až sahají možnosti ÚS být či nebýt v mezích zákona stručný. Např. ODEHNALOVÁ, J. Řízení před ústavním soudem. In: FOREJTŮVÁ, M. a kol. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm, 2014, s. 99, pozn. 242.

⁵⁵ Celková délka obou usnesení přitom byla přibližně dvanáct normostran. Viz usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 394/24, a obdobně také usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 578/24.

⁵⁶ Usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. IV. ÚS 2837/23, odst. 7–11.

⁵⁷ Celková délka usnesení byla v tomto případě 12,37 normostran. Viz *ibid.*, odst. 14.

⁵⁸ Celková délka usnesení byla v tomto případě 10,07 normostran. Viz usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. I. ÚS 1275/23, odst. 12–19.

Zmíněná usnesení nejsou jedinými případy nadprůměrně dlouhých odmítnutí, která se ve vzorku vyskytla.⁵⁹ Jedná se však o konkrétní příklady praxe kritizované v odborné literatuře kvůli zvyšování náročnosti pro čtenáře. Do rozhodnutí jsou totiž vkládány dlouhé pasáže, které jsou pro podstatu rozhodnutí irelevantní.⁶⁰ Přesně takovými nedostatky dle mého názoru trpí zmiňovaná usnesení. Pokud je totiž pointou odmítavého usnesení vysvětlení nepřijetí rozhodnutí k meritornímu posouzení, a to nejčastěji z důvodu nedostatku ústavněprávní roviny případu, je otázkou, zda je pro něj relevantní podrobná rekapitulace předchozího procesu či rozsáhlé reflektování vyjádření a repliky stran řízení. Stejně diskutabilní může být smysl dlouhého shrnutí skutkových argumentů stěžovatele následovaný poučkou o tom, že ÚS se skutkovými otázkami nezabývá.

Samostatnou příčinou delšího rozsahu, kterou jsem ve vzorku identifikoval, byla také důkladnost posouzení opodstatněnosti návrhu. V tomto směru lze upozornit na rozhodnutí o stížnosti, kterou se bývalý děkan lékařské fakulty a současně přednosta fakultní kliniky domáhal zrušení rozhodnutí obecných soudů o protiprávnosti jeho odvolání z funkce přednosta kliniky osobou dočasně pověřenou k výkonu funkce děkana namísto stěžovatele. Při posouzení opodstatněnosti stížnosti soud nejprve poskytl přehled vlastních rozhodnutí a judikatury Nejvyššího správního soudu v oblasti rozhodnutí o odvolání z funkce, presumpce správnosti správních aktů a nicotnosti správních aktů. Následně dal stěžovateli za pravdu, že legislativa neupravuje posuzovaný případ. S odkazem na vlastní judikaturu a princip akademické samosprávy ÚS zdůraznil, že považuje zmíněný nedostatek za zhojený a souhlasil s obecnými soudy, že se jedná o zákonné správní rozhodnutí, na které se uplatní presumpce správnosti správních aktů. Ke druhému okruhu námitek týkajících se rozporu odvolání s dobrými mravy ÚS konstatoval, že není oprávněn zasahovat do hodnocení důkazů ze strany obecných soudů.⁶¹ Po prostudování několika stran odůvodnění působí dle mého názoru závěr o zjevné neopodstatněnosti důvodně pochybnosti. Zejména kvůli tomu, že první část usnesení uzavírá ÚS tím, že: „*výše citovaný právní názor je akceptovatelný i v nyní posuzovaném případě, tj. že otázka absence explicitně zákonem upravené kompetence osoby pověřené funkcí děkana je přemostěna odkazem na (ústavní) princip akademické samosprávy, přičemž tato kompetence tuto samosprávu plně respektuje a zajišťuje její funkční zachování*“.⁶² Pokud byl návrh skutečně zjevně neopodstatněný, proč ÚS provedl detailní rozbor judikatury týkající se rozhodnutí osoby dočasně pověřené výkonem pravomocí děkana a na jeho základě se dlouze věnoval hodnocení akceptovatelnosti napadených rozhodnutí z pohledu ústavního práva?

Domnívám se, že se jedná o odmítavé usnesení, jehož odůvodnění je svou povahou při nejmenším na hraně meritorního posouzení. Právě taková rozhodnutí jsou často zmiňována v souvislosti s nadužíváním zjevné neopodstatněnosti a rozhodováním usnesením

⁵⁹ Jako další příklad usnesení s dlouhou rekapitulací řízení lze zmínit usnesení ÚS ze dne 30. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 209/24. Rozsáhlé shrnutí argumentů nalezneme např. v usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 3311/23. Zmíněné jevy jsou v dalších případech zachyceny v tabulce viz PAVLÍNEK, 2025, op. cit., Příloha č. 3.

⁶⁰ BOBEK, M. O odůvodňování soudních rozhodnutí. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 18, č. 6, část V.

⁶¹ Usnesení ÚS ze dne 18. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 3222/23.

⁶² *Ibid.*, odst. 22.

v případech, které ÚS fakticky posoudil meritorně, a nabízelo se proto vydání zamítavého nálezu. Ve vzorku se přitom vyskytovalo více usnesení, u kterých při čtení vyvstávaly pochybnosti, zda mají opravdu pouze kvazimeritorní povahu, nebo v něm ÚS ve skutečnosti posuzuje důvodnost návrhu, což by mělo být doménou nálezů.⁶³

4.2 Odůvodnění usnesení

Zajímavým zjištěním bylo, že ÚS i v usneseních o zjevné neopodstatněnosti nezřídka citoval při argumentaci judikaturu jiných soudů. Nejčastěji se jednalo o Nejvyšší soud, v některých případech použil v odůvodnění judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a ojediněle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Opíral se také o názory právní vědy, zpravidla o různou komentářovou literaturu.⁶⁴ Zatímco většinou ÚS na rozhodnutí pouze letmo odkázel, v jednom z případů např. rozsáhle rekapituloval vývoj judikatury k nemajetkové újmě způsobené úrazem na zledovatělé pozemní komunikaci.⁶⁵ Obecně se domnívám, že užívání literatury či judikatury je pozitivním prvkem, jelikož může přispět k vysvětlení závěru rozhodnutí stěžovateli. Na druhou stranu by z podstaty pojmu zjevné neopodstatněnosti podrobnější rozbor soudních rozhodnutí v dané oblasti neměly být pro odůvodnění nutné. Vše je samozřejmě otázkou míry, avšak pokud je věc natolik složitá, že je nutné důkladně pracovat s větším počtem soudních rozhodnutí, opět se nabízí pochybnost, zda by soud neměl stížnost spíše zamítnout než odmítnout.

Za zmínku stojí také úkaz, který bych pojmenoval jako projevy lidskosti ÚS. Soud totiž v některých rozhodnutích nad rámec argumentace uvedl, že i přes nevyhnutelnost závěru o zjevné neopodstatněnosti soucítí se stěžovatelem nebo mu vyjadřuje podporu v tíživé situaci.⁶⁶ Ve věcech péče o nezletilé opakovaně apeloval na rodiče, aby spory odložili stranou kvůli nejlepšímu zájmu dítěte,⁶⁷ a v jednom případě soud pochválil za kvalitu rozsudku soudkyni obecného soudu.⁶⁸ Osobně jsem toho názoru, že zmíněné pasáže mohou v některých případech pozitivně zapůsobit na adresáty rozhodnutí. Díky projevení soucitu může být usnesení lépe akceptováno a kladně se může tato skutečnost projevit také na vnímání instituce ze strany veřejnosti.

Kromě uvedených jevů jsem se při čtení rozhodnutí zaměřil také na rysy, které byly odůvodněním zkoumaných rozhodnutí společné – konkrétně jsem se zabýval tím, zda dochází k opakování některých pasáží, či dokonce jejich přebírání z předchozích rozhodnutí. V prvé

⁶³ Dále jde např. o usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 773/24, nebo usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 1392/23. Rozhodnutí s abnormálně dlouhým posouzením opodstatněnosti jsem označil v tabulce k analýze obsahu a způsobu odůvodňování usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost z období 15. až 30. 4. 2024. Viz PAVLÍNEK, 2025, op. cit., Příloha č. 3.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Jedná se o pasáž dlouhou 1,8 normostran. Viz usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. IV. ÚS 329/24, odst. 13–17.

⁶⁶ Usnesení ÚS ze dne 18. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 2478/23, odst. 13; usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 1392/23, odst. 23.

⁶⁷ Např. usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. I. ÚS 1721/23, odst. 27.

⁶⁸ Usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 234/24, odst. 9.

řadě je nutné zmínit, že usnesení velmi často obsahovala odstavec, kterým ÚS před posouzením opodstatněnosti vytyčil hranice své pravomoci v řízení o ústavní stížnosti. V této části se zpravidla nacházelo upozornění, že ÚS je orgánem ochrany ústavnosti a není součástí obecné soustavy soudů. Dále soud objasnil, že je oprávněn zakročit pouze při určité intenzitě zásahu do práv stěžovatele – ústavně relevantním excesu či kvalifikované vadě.⁶⁹ Odůvodnění také zpravidla vysvětlovalo stěžovateli, že vedení řízení, skutkové otázky a výklad či aplikace jednoduchého práva jsou zásadně věcí obecných soudů a ÚS nemá pravomoc do nich zasahovat. Kromě toho byla ve vzorku k nalezení rozhodnutí, která obdobným způsobem vysvětlovala fungování institutu zjevné neopodstatněnosti.⁷⁰ Zmíněné pasáže se v různých modifikacích opakovaly za současného používání stejných slovních obrátů bez ohledu na obsah stížnosti či osobu zpravodaje.⁷¹

Ještě výraznější náznaky přebírání částí odůvodnění jsem objevil při zkoumání menšího počtu stížností z jedné tematické oblasti. Ve stížnostech, které se věnovaly přístupu ÚS k povinnému obsahu dovolání, se v polovině usnesení různých soudců zpravodajů nacházel doslovně převzatý odstavec, který zněl: „Dovolání je mimořádným opravným prostředkem a Nejvyšší soud není třetí instancí v systému obecné justice. Dovolací přezkum má vedle ochrany individuálních práv především systémový význam, kterým je sjednocování a dotváření judikatury, a proto jsou na obsah dovolání zákonem kladeny poměrně vysoké obsahové a formální požadavky.“ Zbytek odstavce se lišil v návaznosti na osobu zpravodaje, jednotliví soudci však znění zbývající pasáže ponechali ve všech svých usneseních totožné.⁷² K této oblasti je ale třeba uvést, že v některých případech se doslovné převzetí mohlo odvíjet od skutečnosti, že se jednalo o dva návrhy z řady stížností v totožné věci. Tak tomu ale nebylo v případě dvou usnesení z oblasti trestního práva, ve kterých jsem ve věcném posouzení identifikoval doslovné převzetí dvou dlouhých odstavců. Zmíněné pasáže byly dlouhé více než 1,5 normostrany a obsahovaly shrnutí judikatury ohledně přístupu ÚS k prohlídkám v trestním řízení.⁷³ Další opakovaně přejímané odstavce se vyskytly v usneseních týkajících se přístupu ÚS k extrémnímu nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právními závěry. Ve třech případech šlo o dvojice usnesení stejných soudců, v jednom o dva různé zpravodaje.⁷⁴ Kromě pasáží, které byly kopírovány doslovně se však v usneseních ze stejné oblasti typicky vyskytovaly odstavce, v nichž ÚS seznámil stěžovatele s postojem soudu k dané oblasti a odkázal na vlastní relevantní judikaturu. Jejich znění a obsah

⁶⁹ Např. usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 833/24, odst. 6.

⁷⁰ Např. usnesení ÚS ze dne 30. 4. 2024, sp. zn. III. ÚS 500/24, odst. 5.

⁷¹ Viz tabulka k analýze obsahu a způsobu odůvodňování usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost z období 15. až 30. 4. 2024. Viz PAVLÍNEK, 2025, op. cit., Příloha č. 3, sloupec Obsah a způsob psaní usnesení.

⁷² Ibid., usnesení označená č. 69, 74, 156 a 158.

⁷³ Usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 646/24, odst. 11 a 12 a usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 716/24, odst. 7 a 8.

⁷⁴ Usnesení, ve kterých došlo k přebírání pasáží odůvodnění, jsou označena v tabulce k analýze obsahu a způsobu odůvodňování usnesení o odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost z období 15. až 30. 4. 2024. Viz PAVLÍNEK, 2025, op. cit., Příloha č. 3, usnesení č. 3, 11, 50, 51, 67, 72, 82 a 115. Za zmínku také stojí, že v uvedeném období působili v týmech soudců, u nichž bylo kopírování identifikováno, rozdílní asistenti a nemohlo se tak jednat o přípravu usnesení jednou osobou pro různé zpravodaje. Viz Asistenti soudců. *Ústavní soud* [online]. [cit. 2. 10. 2024]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/asistenti-soudcu>

byl v těchto případech velmi podobný a ÚS v něm často také odkazoval na stejná soudní rozhodnutí.⁷⁵

Poznatky o přebírání částí odůvodnění korespondují s upozorněním na kopírování v soudních rozhodnutích.⁷⁶ Vzhledem ke zvolené metodě není možné určit, jak často ke zmíněnému jevu v judikatuře ÚS obecně dochází, je však očividné, že je ve vzorku přítomen. Na jednu stranu vyplývá popsání úkaz z povinnosti soudu držet se ve svých rozhodnutích judikatury, která je pro něj interně závazná. Tento postup je vhodný z hlediska principů předvídatelnosti soudního rozhodování a legitimního očekávání. Na druhou stranu může kopírování pasáží rozhodnutí vyplývat ze skutečnosti, že některé stížnosti jsou natolik podobné, že k nim ÚS z pohledu ochrany ústavního práva po 30 letech fungování již zkrátka nemá co nového říct.⁷⁷ Proto je do jisté míry pochopitelné, že soudci přejímají své předchozí závěry a rozhodují o případech obdobně. Usnesení se v takových případech omezí na konstatování, že se až na zcela výjimečné excesy nejedná o otázku s ústavněprávním rozměrem a v tomto případě takový exces nenastal.⁷⁸ Takovýto způsob odůvodňování přitom nebyl v žádném případě ojedinělý ani ve zkoumaném vzorku.

5 Úvahy o budoucnosti odůvodňování zjevné neopodstatněnosti

Je-li tomu skutečně tak, že si ÚS v určitých oblastech vytvořil takřka vyčerpávající řadu odmítavých usnesení, je otázkou, zda nenazrál čas zjednodušit proces odmítání ještě více a upustit od individuálního odůvodňování odmítnutí. Pokud totiž v některých případech přebírána předchozí část argumentace a vlastně již z ústavněprávního pohledu nelze vymyslet nic nového, je skutečně nutné, aby soudci v každém případě psali nové odůvodnění? Řešením by mohl být přechod na „formulářová“ odmítnutí, která by umožnila ÚS efektivněji filtrovat zjevně neopodstatněné stížnosti. Inspiraci v tomto směru nabízí praxe německého Spolkového ÚS.⁷⁹ Důsledkem by byl posun k prospektivní roli vrcholného soudu

⁷⁵ Jednalo se např. o usnesení ke stížnostem brojícím proti dovolání, které vždy měly velmi podobný obsah a odkazovaly ve většině případů na stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16. Viz např. usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2024, sp. zn. IV. ÚS 34/23, a usnesení ÚS ze dne 17. 4. 2024, sp. zn. I. ÚS 1023/24. Uvedené tendence jsem zaznamenal v tabulce ve sloupci Obsah a způsob odmítání usnesení, kde jsem pod opakujícími se hesly označoval usnesení, ve kterých ÚS za pomoci odkazu na svou vlastní judikaturu vytyčil přístup k posuzované oblasti. Viz PAVLÍNEK, 2025, op. cit., Příloha č. 3.

⁷⁶ BOBEK, 2010, op. cit., část V.

⁷⁷ V tomto směru např. Michal Bobek upozorňuje na usnesení, ve kterých ÚS odmítá návrh s tím, že už se namítaným problémem zabýval, svůj názor nezměnil a odkazuje na odůvodnění předchozího rozhodnutí. Viz BOBEK, M. Selekce nápadu před vrcholnými soudy: Právní štěp, který se u nás nikdy neujme? In: ALEŠ, P. (ed.). *Role nejvyšších soudů při poskytování účinné právní ochrany*. Brno: Nejvyšší soud, 2024, s. 102.

⁷⁸ Na základě analýzy se domnívám, že takovými stížnostmi jsou například ty, které směřují proti rozhodnutím o nákladech řízení.

⁷⁹ Německý Spolkový ÚS nemusí psát individuální odůvodnění odmítnutí podle § 93d odst. 1 Gesetz über das Bundesverfassungsgericht (Bundesverfassungsgerichtsgesetz – BVerfGG) vom 11. August 1993. BGBl. I S. 1473. Proto vydává pouze formalizovaná odmítnutí. Na vyžádání mi byla ze strany Spolkového ústavního soudu zaslána tři anonymizovaná usnesení o odmítnutí pro zjevnou neopodstatněnost. Pouze jedno ze zasláných usnesení obsahuje stručné odůvodnění, které se však týká pouze námitek podjatosti. Viz PAVLÍNEK, 2025, op. cit., Přílohy č. 4-6.

a benefit v podobě přehlednější a kvalitnější judikatury ÚS, která by působením na soustavu obecných soudů prospěla ochraně práv jednotlivců.⁸⁰

Je však nutné zmínit, že při upuštění od individuálního odůvodnění by ÚS takřka zcela obětoval jeho primární funkci, tedy informování stěžovatele o důvodech rozhodnutí. Ačkoliv by se nejednalo o ojedinělý krok, přinesl by s sebou rizika v podobě ztráty povědomí o vývoji judikatury či pokles důvěry v ÚS.⁸¹ Přesto si myslím, že existují cesty, jak se s negativy vyrovnat. První z problémů lze řešit například rozhodnutím o atrahování případů,⁸² které by umožnilo plénu odmítat stížnosti v případech, v nichž by členové senátu dospěli k závěru, že je nutné změnit rozhodovací praxi týkající se zjevné neopodstatněnosti a dále v případech doposud neposuzovaných ÚS anebo rozhodovaných senátem rozdílně. Uvedená plenární odmítnutí by na rozdíl od senátních byla i nadále odůvodňována, čímž by byl zajištěn přehled o vývoji institutu a byla by zachována možnost právní vědy analyzovat judikaturu ÚS. Druhý problém je dle mého závažnější, přesto jsem přesvědčen, že ÚS v poslední době naznačil cesty k budování důvěry veřejnosti. K vyšší akceptaci rozhodnutí může vést například konání ústního jednání⁸³ nebo vysvětlování důvodů rozhodnutí v médiích.⁸⁴ Obdobně funguje také shrnutí nálezů formou otázek a odpovědí, která začal přidávat k některým tiskovým zprávám.⁸⁵ Nelze navíc tvrdit, že by krátké „formulářové“ odmítnutí zcela postrádalo autoritu a působilo by na stěžovatele dojmem, že se soud jeho návrhu nevěnoval. Proto se domnívám, že veškeré uvedené aktivity mají potenciál alespoň částečně zhojit negativa neodůvodňování usnesení. Pokud jim ÚS bude věnovat úsilí i nadále, může si dovolit vydávat pouze krátká formalizovaná rozhodnutí bez detailního odůvodnění v každém konkrétním případě. Důležitým faktorem je navíc skutečnost, že v čase ušetřeném upuštěním od odůvodňování by se soud mohl zaměřit na meritorní judikaturu, která by v důsledku mohla být kvalitnější

⁸⁰ BOBEK, 2006, op. cit., s. 130.

⁸¹ ZEMANOVÁ, op. cit., s. 257–261.

⁸² Ideální formou je dle mého názoru přijetí nového rozhodnutí o atrahování případů podle § 11 odst. 1 písm. k) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, kterým by soud zrušil doposud platné Rozhodnutí pléna Ústavního soudu o atrahování působnosti ze dne 25. 3. 2014, Org. 24/14 za současného doplnění nového důvodu přesunu případů zjevné neopodstatněnosti do pléna.

⁸³ Poprvé po pěti letech přistoupil ÚS k ústnímu jednání v lednu 2024 ve věci valorizace důchodů. Viz Snížení mimořádné valorizace penzí u Ústavního soudu obstálo. Šlo o udržitelnost důchodového systému, řekl Baxa. *Česká televize* [online]. [cit. 18. 4. 2025]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/ustavni-soud-odpoledne-vyhlasi-jak-rozhodl-o-snizeni-lonske-valorizace-duchodu-345267>

⁸⁴ Zmínit lze např. vystoupení předsedy Baxy a soudce Lichovníka v České televizi k ústavnosti zásahu do platu soudců, viz Soudci budou mít nárok na zpětné dorovnání platů za rok 2024. *Česká televize* [online]. [cit. 18. 4. 2025] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/zmrazeni-soudcovskych-platu-v-roce-2021-neodporovalo-ustave-rozhodl-ustavni-soud-349666>; nebo také vystoupení soudce zpravodaje Wintra v Českém rozhlasu v pořadu Dvacet minut Radiožurnálu k otázce přítomnosti porodních asistentek u domácích porodů, viz Je absurdní, aby při domácím porodu mohly být nekvalifikované osoby a porodní asistentka ne, myslí si ústavní soudce Wintr. *Český rozhlas* [online]. [cit. 18. 4. 2025]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/je-absurdni-aby-pri-domacim-porodu-mohly-byt-nekvalifikovane-osoby-a-porodni-9305234>

⁸⁵ Např. Ústavní soud vyhověl oběti sexuálního násilí. OČTŘ se budou její kauzou znovu zabývat. *Ústavní soud* [online]. Shrnutí nálezů formou otázek a odpovědí [cit. 18. 4. 2025]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-vyhovel-obeti-sexualniho-nasili-octr-se-budou-její-kauzou-znovu-zabyvat>

a přehlednější.⁸⁶ Zmíněná výhoda by mohla pomoci obrazu ÚS v očích advokátů či akademiků, pro které by potenciálním benefitem bylo ulehčení práce s rozhodnutími ÚS.⁸⁷

I přes nastíněné pochybnosti tedy dle mého existují cesty, jak z uvedeného kroku vytěžit především pozitiva pro fungování soudní soustavy a ochranu práv jednotlivců. Úvahy o předcházení negativním důsledkům jsou přitom podstatné, jelikož otázka odůvodňování odmítavých usnesení a nastavení role vrcholných soudů je velmi aktuální. Naposledy se to projevilo v úvodu roku 2025, kdy odbornou debatu rozvířil pozměňovací návrh, který měl kompletně změnit koncepci dovolání k Nejvyššímu soudu tak, že bude výrazně posílena jeho prospektivní role za současného upuštění od odůvodňování odmítavých usnesení.⁸⁸ Tento článek by v tomto směru mohl sloužit jako připomenutí, že o otázce nastavení přístupu k vrcholným soudům je nutné vést komplexní debatu, jejímž výsledkem by měl být smysluplný a harmonicky fungující systém opravných prostředků. Nejen v případě Nejvyššího soudu totiž lze namítat, že není nutné, aby soudci v každém případě vysvětlovali, proč návrh pouze odmítají.

Závěr

Článek se zaměřil na analýzu současné rozhodovací praxe ÚS s cílem zodpovědět otázku – z jakých důvodů a jakým způsobem ÚS odmítá ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost?

Při zkoumání bylo zjištěno, že soud nejčastěji odmítá stížnosti pro důvody, které lze zařadit do kategorie „absence ústavněprávního rozměru“ a „soudy či OČTŘ jednaly ústavně konformně“, přičemž uvedené skupiny argumentů mají výraznou převahu. Dominance zmíněných kategorií se propisuje i do nejfrekventovanějších konkrétních důvodů odmítnutí, mezi které patří ústavnost postupu státních orgánů a absence ústavněprávní roviny případu, která by odůvodňovala zásah ÚS jakožto ochránce ústavnosti. Popsané argumenty jsou konkrétním projevem nejednoznačnosti institutu a hranice mezi ústavním a podústavním právem při rozhodování o zjevné neopodstatněnosti. V případě těchto usnesení totiž posouzení ve velké míře závisí na subjektivním výkladu soudce zpravodaje, jelikož se jedná o vysoce abstraktní důvody. Vzhledem k výrazné převaze zmíněných kategorií lze uzavřít, že v současné době ÚS odmítá zjevně neopodstatněné stížnosti zejména z důvodů, které nejsou jednoznačně definované a je obtížné je konkrétně uchopit.

⁸⁶ Efekt je zmiňován v souvislosti se selekcí, avšak domnívám se, že je přenositelný i na změnu v podobě neodůvodňování. Viz BOBEK, M. *Curia ex machina; o smyslu činnosti nejvyšších a ústavních soudů. Právní rozhledy*. 2006, roč. 12, č. 22, Podkapitola 2.2 Předvídatelnost práva a soudního rozhodování.

⁸⁷ Na růst významu judikatury v souvislosti s posílením prospektivní role soudů upozorňuje Michal Bobek, který v tomto směru označuje znalost judikatury za klíč k přístupu k vrcholným soudům in *ibid.*, Podkapitola 2.1 Judikatura a práce s ní. Ačkoliv zmíněný efekt vztahuje k zavedení selekce, domnívám se, že by nastal také při posílení prospektivní role prostřednictvím řešení navrhovaného v této kapitole.

⁸⁸ Ke kritice odborné veřejnosti viz LAVICKÝ, P., DOBROVOLNÁ, E., HAMUŠÁKOVÁ, K., DVOŘÁK, B., TVRDÍK, I. K „přílepkové“ novele dovolání: extraliga, nebo okresní přebor? *Právní rozhledy*. 2024, č. 23–24, s. 747–761.

Co se týče způsobu odmítání, bylo zjištěno, že usnesení ve vzorku byla nejčastěji dlouhá pět až šest normostran a ÚS často strukturoval rozhodnutí za účelem větší přehlednosti, např. do tematických částí. Některá usnesení se však svou délkou vymykala. V části případů totiž ÚS vydal velmi stručné usnesení, které bylo kratší než tři normostrany, zatímco nejdelší rozhodnutí byla delší než deset normostran. Při podrobnější analýze dlouhých usnesení bylo zjištěno, že příčinami větší délky rozhodnutí byly rozsáhlé rekapitulace předchozích řízení a stížnostních argumentů či opis vyjádření a repliky stran. Popsané jevy lze vnímat negativně, jelikož pro samotný závěr o zjevné neopodstatněnosti mají zpravidla malý význam a snižují přehlednost rozhodnutí pro stěžovatele, který je jejich primárním adresátem. Ve vzorku se však vyskytovala také usnesení, jejichž délku způsobila podrobnost věcného posouzení. ÚS se v nich např. věnoval rekapitulaci předchozích rozhodnutí a přístupu ke konceptům ve vlastní judikatuře, aby následně po několika stranách podrobných úvah krátce konstatoval zjevnou neopodstatněnost. Důkladnost věcného posouzení se v některých případech vymykala natolik, že vzbuzovala pochybnosti, zda ÚS neměl rozhodnout ve formě nálezu. Při zkoumání obsahu rozhodnutí byly taktéž objeveny tendence kopírovat části odůvodnění ze starších rozhodnutí ÚS. Tento jev se vyskytoval v usneseních stejných zpravodajů, ale byly identifikovány také případy, kdy k přejímání docházelo i napříč různými senáty u odlišných zpravodajů.

Současný způsob odmítání ústavních stížností lze popsat jako pestrý. Za vyzdvihnutí stojí usnesení, která jsou stručná, věcná a vhodně strukturovaná, jelikož tento způsob odůvodnění je z pohledu adresáta srozumitelný a přesvědčivý. Podstatné je, že i v dubnu 2024 lze v rozhodovací praxi identifikovat nedostatky vytykané ÚS odbornou literaturou – např. rozsáhlé pasáže, které nemají vliv na posouzení opodstatněnosti či kopírování částí věcného posouzení.

Nejen identifikované nedostatky mohou vést k debatám, zda umožnit ÚS účinněji filtrovat ústavní stížnosti a posílit jeho prospektivní roli například upuštěním od psaní odůvodnění odmítavých usnesení v každém jednotlivém případě. Zmíněný krok by s sebou potenciálně mohl přinést rizika, která však dle mého nejsou neřešitelná a existují cesty, jak z přechodu na formalizovaná odůvodnění vytěžit co nejvíce výhod pro fungování ÚS a ochranu individuálních práv. Podstatné však je, že posun k prospektivní roli může mít významný dopad na soudní soustavu jako celek, ať už by měl nastat v případě ÚS či Nejvyššího soudu. Proto je nutné brát v potaz i celkové nastavení systému opravných prostředků a vnímání justice odbornou i laickou veřejností.

Príspevek je zveřejněn pod mezinárodní verzí licence
Creative Commons 4.0 International (CC-BY-4.0).